

NOTISER

Under rubriken Notiser redovisas nyheter som rör insolvensrätt med ett brett anslag. Nyheterna kommer från olika aktörer verksamma inom ämnena. De återkommande aktörerna är ännu så länge Akademien för Insolvensrätt, Institutet för företagsrekonstruktion och Kronofogdemyndigheten.

Akademien för Insolvensrätt The Insolvency Law Academy

VAD ÄR AKADEMIEN FÖR INSOLVENSRÄTT?

Akademien för insolvensrätt samlar kompetens från rättsvetenskap, ekonomiämnen såväl företags- som nationalekonomi samt andra ämnen. Tanken är att utveckla och stärka forskning, utbildning och samverkan kring området insolvensrätt. Akademien för insolvensrätt har bildats för att öka fokus på insol-

vensrätt och förbättra förutsättningarna för tvärvetenskaplig forskning. Med insolvensrätten som utgångspunkt behandlas även ämnesområden som är nära förknippade, bland annat avtals-, köp-, arbets- och skatterätt samt brott mot borgenärer och andra därtill hörande brott.

AKADEMIEN FÖR INSOLVENSRÄTT HAR FLERA SYFTEN:

- Akademien är en plattform för interna och externa forsknings- och utbildningsfrågor inom ett flerdisciplinärt område vilka ämnena insolvensrätt och företagsekonomi utgör en grund för. Forskningsfrågorna har ett brett anslag.
- Akademien knyter samman såväl seniora forskare som mer juniora postdoc-forskare och doktorander. Den ger även möjligheter att knyta doktorander till universitetet samt att utveckla fortsatt forskning inom området och stärka kopplingen till Handelshögskolans utbildningar.
- Akademien arrangerar konferenser och återkommande seminarier med olika teman för alla som är intresserade av ämnet: rättsvetare och företagsekonomer inom akademien, advokater, domare, åklagare, civilekonomer, revisorer och andra yrkesverksamma som vill följa den pågående utvecklingen. Förhoppningen är också att uppmuntra framtidens jurister att intressera sig för insolvensrätt.

Rådet består numera av följande ledamöter;

- Marie Karlsson-Tuula, juris doktor, professor i civilrätt, Handelshögskolan vid Karlstads universitet
- Annina H. Persson, juris doktor, professor i rättsvetenskap med inriktning mot civilrätt vid Örebro universitet
- Eleonor Kristoffersson, professor i skatterätt vid Örebro
- Karl Gratzer, professor i företagsekonomi och entreprenörskap vid Södertörns högskola
- Johan Lorentzon, ekonomie doktor, Handelshögskolan vid Karlstads universitet
- Mikael Mellqvist, juris hedersdoktor vid Stockholms universitet, lagman i Gotlands tingsrätt.
- Rolf Åbjörnsson, advokat

- Ulrik Häge, advokat i Rosengrens Advokatbyrå
- Joakim Hedström, advokat DLA Piper
- Arnesdotter, Ingrid, Civilekonom (HHG), jur.dr. i civilrätt (Ua) och professor emerita i affärsrätt vid Linköpings universitet sedan 1998.

AKADEMIENS AKTIVITETER

Under vårterminen 2019 har det hållits fyra halvdags föreläsningar med bl.a. Justitiekanslern Mari Heidenborg. F.d. Justitiekanslern och justitierådet Göran Lambertz. Professorn Mårten Schultz och advokaten Björn Hurtig. Deras föreläsningar finns att tillgå på Akademiens hemsida.

Läs mer på kau.se/hhk, Akademien för insolvensrätt.

Välkomna!

Marie Karlsson-Tuula

Ny bok om överskuldsättning och skuldrådgivning i socialtjänsten

I dagarna kommer en ny bok, *Överskuldsättning och skuldrådgivning i socialtjänsten*, av Ann-Sofie Henrikson och Torbjörn Ingvarsson, Norstedts juridik. Boken vänder sig till både studenter och redan yrkesverksamma som möter allvarligt skuldsatta personer. Syftet är att ge grundläggande juridiska kunskaper om skulder och skuldsanering samt problem som kan orsakas av obetalda skulder.

Överskuldsättning är ett växande problem som drabbar enskilda hårt och som kostar samhället stora pengar. Den som är skuldsatt kan behöva hjälp med många olika saker och tidiga stödinsatser är viktiga. Ett första steg är att identifiera orsakerna till skulderna. Ibland är skuldproblem roten till andra problem, ibland är det andra problem som orsakar skulder. En gäldenär som inte klarar av att betala sina skulder kan behöva en god man samtidigt som skuldsanering inte är meningsfull för en gäldenär med missbruksproblematik. Kunskap om vilka rättsliga åtgärder som kan vidtas för att lösa olika skuldproblem är ett av de verktyg som behövs för att ge bra stöd till den som är skuldsatt.

I boken ges först en kort introduktion till fordringsrätten, bland annat hur skulder kan uppkomma och när de ska betalas. Därefter behandlas bland annat reglerna om god man och förvaltare, konsumentkrediter och snabbblån, reglerna om betalningspåminnelser och inkasso samt hur Kronofogden hanterar ett krav. Möjligheten att behålla bostaden är ofta mycket viktig och därför behandlas reglerna om vräkning ingående. I boken beskrivs också både när skuldsanering kan ske och vad det innebär att få en skuldsanering beviljad.

Jurist får Nordeas vetenskapliga pris

Universitetslektor Ann-Sofie Henrikson vid juridiska institutionen, Umeå universitet, har utsetts som årets pristagare till Nordeas vetenskapliga pris.

Motiveringen till priset lyder:

”Ann-Sofie forskar inom området kreditgivning och överskuldsättning, och har efter sin disputation snabbt etablerat sig som forskare och sakkunnig inom ett område som har hög relevans för både utvecklingen av rättsvetenskapen och för hanteringen av ett i högsta grad aktuellt samhällsproblem. Hon är genom sina samarbeten både inom akademien och med det omkringliggande samhället en god representant för det som utmärker en ung och lovande forskare, nämligen förmågan att finna och åskådliggöra samhällsproblem som behöver en vetenskaplig analys samt förmågan att förmedla dessa kunskaper till dem som berörs.”

– Det är fantastiskt roligt att få priset! Det betyder mycket att få ett erkännande och att mitt arbete uppmärksammas, säger Ann-Sofie Henrikson.

Ann-Sofie Henrikson disputerade 2016 med en avhandling om konsumentskyddet mot överskuldsättning. I senare forskning har hon bland annat intresserat sig för att analysera hur rättsreglerna tillvaratar konsumentintresset och om resultatet av tillämpningen av reglerna överensstämmer med lagstiftarens intentioner. Arbetet handlar om att identifiera verkliga problem i den rättsliga regleringen liksom i tillämpningen för att med andra angreppssätt hitta nya konkreta lösningar.

Överskuldsättning är ett växande globalt problem som drabbar enskilda hårt och kostar samhället stora pengar. Det finns inte någon

enkel lösning på hur överskudsättning kan undvikas, däremot går det att peka ut olika faktorer som kan bidra till skuldsättning, bland annat den rättsliga regleringen. Att förebygga överskudsättning är ett tvärvetenskapligt arbete där juridiken spelar en central roll. Henrikson har genom sina samarbeten både nationellt och internationellt bidragit till att sprida kunskap i ämnet. Hon anlitas återkommande för sina kunskaper i ämnet såväl bland juristkollegor som andra kollegor inom akademien på sociologin, socialt arbete och socialmedicin. Hennes kunskap är även efterfrågad bland praktiskt yrkesverksamma som arbetar med budget- och skuldrådgivning samt konsumentfrågor.

– Kunskap om hur rättsreglerna fungerar är oerhört viktig för att förstå vilka hjälpinsatser som behövs. På samma sätt är det viktigt för oss jurister att förstå hur skuldsatta människor tänker och agerar, säger Henrikson. I många fall blir rättsregler som är tänkta att skydda individen verkningslösa eftersom skuldsatta inte betar sig på det rationella sätt som lagstiftaren föreställt sig.

– Priset är en uppmuntran till det arbete som sker på området och kommer att bidra till den fortsatta forskningen om dessa angelägna frågor, säger hon.

Ann-Sofie Henrikson är född 1969 och har vuxit upp i Skellefteå. Efter avslutad juristexamen i Uppsala 1996 har hon jobbat inom rättsväsendet och sedan 2002 är hon anställd som lärare vid Umeå universitet.

Prissumman är på 100 000 kronor och delas ut vid Umeå universitets årshögtid 19 oktober.

UR TILLSYNSNYTT NR 2/2019

HD meddelar prövningstillstånd i lönegarantimål

Högsta domstolen har även meddelat prövningstillstånd i ett lönegarantimål.¹ Målet gäller tolkningen av 2 kap. 21 § konkurslagen. Varbergs tingsrätt² biföll arbetstagarens talan medan Hovrätten för Västra Sverige³ med ändring av tingsrättens dom, lämnade talan utan bifall.

I ärendet fanns det flera konkursansökningar och bland dessa hade de tre första blivit avskrivna på grund av återkallelse. Därefter fanns det vid tiden för konkursbeslutet åtta ännu ej prövade konkursansökningar. Enligt hovrätten ska det anses som om konkursbeslutet grundats på den äldsta ansökningen bland dessa åtta ansökningar vad gäller frågor som är beroende av tidpunkten för konkursansökan. Hovrätten menar nämligen att en förutsättning för tillämpningen av bestämmelsen i 2 kap. 21 § konkurslagen är att konkursansökningarna är samtidigt anhängiga även vid den tidpunkt då den senare inkomna ansökningen om konkurs bifalls.

Tillstånd för hantering och försäljning av farligt material

Det är viktigt att konkursförvaltare alltid kontrollerar vad som gäller när det kommer till privat hantering och yrkesmässig överlåtelse av farligt material. Tillstånd krävs även för konkursbon och gäller följande:

- särskilt farliga kemiska produkter,
- brandfarliga gaser och vätskor,
- explosiva varor.

¹ mål T 418-19

² mål T 1186-17

³ mål T 4156-18

Det är länsstyrelsen som beslutar om tillstånd. Regleringen av ovanstående återfinns i Kemikalieinspektionens föreskrifter, i MSB:s föreskrifter om tillstånd till hantering av brandfarliga gaser och vätskor och i lag (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor.

Det finns vissa undantag från tillståndskravet, t ex krävs inte tillstånd för privat hantering av bränslen för motordrift, men däremot för överlåtelse. Så kallade eldningsolja är också exempel på undantag som kan överlåtas utan tillstånd.

Vid minsta tveksamhet om vad som gäller bör Länsstyrelsen kontaktas för aktuell information. Det är viktigt att tillståndspliktiga produkter inte hamnar i orätta händer eftersom de kan missbrukas och vålla stor skada.

Nya regler för personalliggare

Personalliggare ska föras i restaurangverksamhet, fordonsserviceverksamhet, livsmedel- och tobaksgrossistverksamhet, kropps- och skönhetsvårdsverksamhet eller tvätteriverksamhet och i byggverksamhet.

Enligt Skatteverket avser uttrycket personalliggare i rättslig mening en handling, i pappersform eller elektronisk, som innehåller uppgifter om personalen enligt personalliggarreglerna. Personalliggaren ska finnas tillgänglig för Skatteverket.

Syftet med personalliggaren är att ge Skatteverket bättre möjligheter att upptäcka och bekämpa svartarbete. I lagförarbetena till bestämmelserna om personalliggare i byggbranschen anför regeringen att syftet också är att främja en sund konkurrens inom byggbranschen.

För byggverksamheter gäller undantag från skyldigheten att föra personalliggare om kostnaden för bygget beräknas uppgå till mindre än fyra prisbasbelopp eller om byggherren är en fysisk person som inte låter utföra arbetet inom ramen för en näringsverksamhet. För andra typer av personalliggarpliktiga verksamheter gäller undantag från skyldigheten att föra personalliggare i följande två fall; 1) om verksamheten huvudsakligen avser annan verksamhet än sådan

som är personalliggarpliktig. Omsättningen avseende personalliggarpliktig verksamhet ska då uppgå till minst 25 %. 2) Om endast ägaren och/eller dennes make/maka eller barn under 16 år är verksamma i näringsverksamheten.

För konkursförvaltare kan det vara av vikt att få ta del av personalliggaren när det är fråga om lönegarantianspråk, för att kontrollera vem som har arbetat i verksamheten och i vilken utsträckning. Enligt 7 kap. 12 § konkurslagen ska förvaltaren vid konkurs ta hand om räkenskapsmaterial och andra handlingar som rör boet. Personalliggare bör betraktas som en sådan annan handling. I och med att personalliggaren inte utgör bokföringsmaterial omfattas den inte av samma regelverk avseende bevarandet. Räkenskaper ska bevaras fram till och med det sjunde året efter utgången av det kalenderår då räkenskapsåret avslutades. Skyldigheten att bevara personalliggaren regleras i 9 kap. 5 § skatteförfarandeförordningen (2011:1261) och gäller under två år efter utgången av det kalenderår då det för näringsverksamheten gällande beskattningsåret har gått ut. Om räkenskaperna inte bevaras kan det utgöra bokföringsbrott. Om personalliggaren inte bevaras kan det utgöra grund för kontrollavgift. Skillnaden i sanktioner leder sannolikt till att personalliggaren inte bevaras i samma utsträckning. Om handlingen finns bör förvaltaren ha samma rätt att ta del av den som av bokföringsmaterialet.

Skyldigheten att föra personalliggare gäller även för konkursförvaltare vid fortsatt drift i personalliggarpliktiga verksamheter.

Rätt till lönegaranti vid företagsrekonstruktion⁴

Svea hovrätt har i en dom prövat två frågor om rätten till lönegaranti vid företagsrekonstruktion. Bakgrunden var följande. Tingsrätten beslutade den 13 april 2017 att ett bolag skulle genomgå företagsrekonstruktion. Den 4 maj 2017 beslutade tingsrätten att rekonstruktionen skulle upphöra. Den 5 maj 2017 anmälde arbetstagaren sitt krav på lönegaranti hos rekonstruktören. Den 7 juni 2017 avslög rekonstruktören ansökan om lönegaranti med motiveringen att fordran var tvistig. Den 14 juni 2017 försattes bolaget i konkurs. Arbetstagaren stämde staten och tingsrätten biföll arbetstagarens talan. Sedan staten överklagat tingsrättens dom har hovrätten nu meddelat dom och med ändring av tingsrättens dom ogillat käromålet samt befriat staten från skyldigheten att ersätta arbetstagarens rättegångskostnader.

De frågor som hovrätten prövade var dels om rekonstruktören efter avslutad rekonstruktion är behörig att fatta beslut i frågor om lönegaranti och dels om arbetstagaren framställt sitt krav på lönegaranti i rätt tid. Vad gäller den första frågan konstaterade hovrätten att rätten till lönegaranti vid företagsrekonstruktion är begränsad till den tid då arbetsgivaren är föremål för företagsrekonstruktion (1 § LGL). Hovrätten ansåg emellertid att rekonstruktören måste ha behörighet att besluta om lönegaranti efter det att rekonstruktionen upphört förutsatt att kravet framställts under den tid som rekonstruktionen pågår. Vad gäller den andra frågan konstaterade hovrätten i konsekvens med det nyss anförda att arbetstagaren inte var berättigad till lönegaranti då denne inte framställt sitt krav under tiden rekonstruktionen pågick.

Sistnämnda kan vara viktigt för konkursförvaltare att känna till i samband med lönegarantihandläggning. Förvaltaren kan då kontrollera vilka inkomster en anställd har haft och om arbetsgivaren har betalat in skatt och arbetsgivaravgift. Från och med 2019 ska det alltså göras månadsvis och inte årsvis.

⁴ Svea hovrätt, T 3228-18, dom meddelad 2019-02-14 samt Södertörns tingsrätt, T 8615-17, dom meddelad 2018-03-02.

Fortsatt sekretess för uppgifter på skattekontot i Kronofogdens verksamhet

Den 6 mars 2019 beslutade Skatteverket att inte längre lämna ut uppgifter från skattekontot till tredje man. För medarbetare på Kronofogden med tillgång till skattekontot gäller samma sekretessregler som vid Skatteverket. Det betyder att endast uppgifter från Kronofogdens system kan lämnas ut. Uppgifter på skattekontot omfattas av skattesekretessen, vilket betyder att absolut sekretess råder.

Klargörande om nytillkomna medel

När medel flyter in i avskrivna konkurser behöver konkurstillsynen få information om medlen och dess fördelning. Detta gäller även om medlen endast räcker till täckande av Domstolsverkets utlägg för konkurskostnaderna eller delar därav.

Informationen ska lämnas som en anmälan om nytillkomna medel i Kontiki. Någon slutredovisning behöver dock inte ges in, eftersom det inte handlar om utdelning enligt 11 kap. 20 eller 21 §§ konkurslagen. Konkurstillsynen behöver informationen för att kunna följa intäkterna i konkursen.

Viktiga kom ihåg!

- Kom ihåg att lämna tillbaka bokföringen till gäldenären, i de fall det inte möter några hinder, 7 kap. 22 § konkurslagen. Detta för att hålla nere arkiveringskostnaderna samt för att många gäldenärer ringer och behöver ha tillbaka sin bokföring (som då är arkiverad).
- Jäv – Underrättelseskyldigheten enligt 7 kap. 1 § 4 st konkurslagen: Som bekant åligger det förvaltarna att enligt ovanstående lagrum ”omedelbart underrätta tillsynsmyndigheten om omständigheter som kan medföra jäv”. Detta innebär att när en jävsfråga är uppe för diskussion på byrån så bör konkurstillsynen informeras om förvaltaren överväger att ta uppdraget. Konkurstillsynen får då en möjlighet att ge sin syn på saken. Underrättelsen kan och bör – om omständigheterna är kända – ske innan förvaltaren har förordnats. Då jävsfrågor sällan är okomplicerade är det önskvärt att kontakt tas i ett så tidigt skede som möjligt.